

tri osmeha

dimitrije nikolajević

Sve vreme dok je netremice se-de, sunce je uporno kapalo po nje-mu. Ali ne i obično. To novo osećanje je prečukivalo kao tajnu žlij istina mora da će biti. Osnikivao je kako ono osvetljava onu stranu koju je u njegovoj potvrsnosti imala značenje prošlog, otudeng i netež neobjašnjivog i bolnog u isto vre-me. A to suće nosi u svom kri-stalnom sjaju jedan pozan hlad, jedno sencište straha. Činilo mu se da ga stvari samo podnože. Možda, da ga upokojio ne žele, jer bi time pre-stalo njegovo mučenje što u njima izaziva neku čudnu nijansu zadovoljstva. Naoko, ništa se ne dešavalo. Miravi, kao i uvek, uzravno se oko kojekolivim mrvicama. Staze na svojoj površini trpe svakidašnju prola-nost. Sve živi mirnim i sigurnim krovotokom ovog neutešnog dana. Čas se za trenutak zaradova pri sa-znajući da je samo jednu iverku tog trenutka ostao bezrazložan, tak, be-smislen. Učini kruplju zgrčen osmeš. Rukom, nešto slično odmahivanju, prode niz naslon klape, napisavajući urezana imena i mnoge pome-sane konture u vidu izobličenih sreća. Pomišli na njihova prezima značenja, na bilo cijeli da ta klapa ostane sećanje na neko leto, neki sneg ili cestevanje lipa. Najviše ga je budio otkuda snage tim nevezinim rezbarinom uspomena za toliko do-sadivanje. Nijemu je sve ovog pod-neva dosadno, napabirećem tež za izvesno trajanje i besčiljan. Zatim, okreće glavu sa naglim prekidom razmišljanja, jer mu se i to učini dosadno, upucujući rasejane oči na decu razvraćenu po pesku. Eto, skliznu mu misao, sama od sebe, na te malisane što prave kruhku uku-bljenja dajući im svu mistiku svoje mašt. A tu je samo pesak, najobičniji pesak, pa ipak, i to dobita uko krupan smisao njihove igre. Sta to sve znaci? Može li se izgraditi i u njemu nov smisao i veru? Da li je obmana u ljudima ili u stvarima?

On bi htio sve te niti da poveže u jednu celinu, ali one bež, rastraju se i lome. Imati svest o jednom predmetu, znači dati mu boju svojih očiju, oblik svojih traženja i vreme svoje realnosti ili realnost svog vremena. A kakva je njegova realnost? Samo jedno gladno učubljenje i za-vijanje vukovih uliva rana. Postoji tu nešto! Treba ga samo otkriti. Na kraju, glupost! Tu nema nega.

Odrevak je voiole dveće. Nije važno zaisto. Prosto, voiole je dveće. Ali, ovo dveće... Ovo sugeruje neko ono pravo? Kao da je baš sasvim namerno tu, da ga povrati, zarađuje ili prevari. Ta sumnija u dveće, svakako nije obmana ili simbolizam. Za tim bi otvorio dušu, raskopčao srce. A to bi trebalo da bude bežanje. Ile je tu greška? Taj pohod u sebe isuviše je klizav za ovo nespremno podne. Pratom se uzbuni. Srsviti sa tim sen-kama prošlosti, tu izmedu dveća i sunca, obraćajući se sa svim nezvremenim, ranama i ozbiljnjima! Hm! Preko uplašenog izraza lica prevrće se tužan osmeh kao nijansa neke ugnjetene boje, koja bi htela reći da kaže, ali maleškoš tešnog prostora ne dopušta joj da prevaziđe svoje okvirne. Cemu taj osmeh? Sebi, za ili protiv sebe? Ne mari. Neka ostane ovo samo podne i ništa više. Malo se zgrči, ruke stavi u džepove, pa zmrškajući zapade u ravnodušnost. Vetač tih ponilova dveće, njegovo lice nabranje posle unutarnje svade, i lako odlepira na trave. Jedan list lelujući se, sležu mu na same, postoji trenutak pa klanju niz grdu u kruši. Pačnjak! Pomišli. Uze ga, zagledajući mu se duboko u tkivo. Primeti da je po-rano, jer u njemu veže još svežine. To ga natera da ponovi onu davniju reč koju je mnogo puta čitao. Ta reč ustvari, nije postojala. Samo je bila označena u njemu, velika kao život, i složena kao istaknuto. A ni sam je ne bi umeo protumačiti. O-

sećao ju je i osećanjem ponavljaо. Istog časa je saznao da nije bio u pravu kada je ocenjivao bežanje i obmanu. List i ta mala reč su ga trgle sa svojim značenjima. Počelo je da se razvedrava prvo u oku, kasnije negdje u grudima i tako redom. Ustvari, on je samo nadovezao nezadovoljstvo i obamlost sa svojom ravnodušnošću. To je sad pripisivao nemajući snage za nov početak. Počeo je da što više razmisli, pregazi pojmom o dosadi i sav bude unošenje u stvari i boje. Mu-čilo ga ono zapožajanje hlača u sunčevom sjaju. Šta je tu nedostajalo? Nemoguće je da je prečas između! Ta samo je pao list i reč se sa-ma ponovila. Ipak, nesto se uvek desava. Priznaje! Da. Priznaje s pravom. Evo, ova do malotak be-znajdajuća imena rasuši svud po klu-pu, da kažem, tako kriva, uska pa razvraćena, sudrži u sebi poneto-što od vremena, ljubavi i ljudi. Ni-su laž. Nikako ništa. I sam se povi-nuo da klupom se voljim da i svoje ime ostavi ovom prekotrenom danu, u dvenet. Oper sedo zadovoljan sa pogledom baćenjem na decu i pesak. Pogleda krušku u sunce kao tražeci-či povrđu svog menjanja.

Ustao je. Dveće je mirisalo kao ono pre. Odvraćajući se u njemu sunčko zdravlje. Sve ono mučenje sada je prerastalo u daljnje i davne reke koje su odnile sve zlobe iz nje-ga. Jedan kamikat što mu se prečio na putanju, činio mu se bisernim, nasmješnim i punim neba u svojoj zaokrugljenošći. Uze ga kao što se uzinaju voljene ruke, lako baciti i uhvatiti drugom šakom. Prvi put opa-zii price koju se menjače svoje per-vanja. Pučel! Koliko dug je nije video! A one postoje. Cela ova pa-norama mu se ukaza lepošom za mimo-ljubavi, za gram dobrote. Kolike je to velikoj Osečati i nositi u vedru razbaratujućem u sebi, biti pisan od leta i podneva... Kako su sada besmislena ona značenjal. Misli natovarene oblacima! Početi iznovu iznova doživeti sunce, pice, ljudi i stvari. Zaokrete put trava sa nekom arjom u srcu. Htete da viknete, da se protegne do neba, ali kao nešto da mu došapneti, kroteći tu divnu sazudanost. Neka, traže-ja, bude odlaska, krošta kao češnja de-vijke, talasava kao žito leta. Razvučeno se nasmješa, pogledom obu-hvati sve dveće i ide sa dečakom u sebi.

smrt pod trešnjom

dragomir bogdanović

Ostutno je spustio ašov u travu pored nogu. Onda se oslonio o po-vito stablo trešnje. Gledao je kako mesec nestaje u daljinu gonjen pr-vim svetlima zore.

"Ti ga više nećeš videti, Ana prošapnuto je okrećući glavu put malih vrata u dnu aleje. "Ti ga vi-se, nikada nećeš videti" pokrenut se resem na nešto i hrzo puša ka-te-rasi ne primičući da gazi preko usmihlju latice crvenih ruža.

Ana je ležala u otvorenom krov-čegu na stolu prekivenom trakom zelenice svile. Prisao je na prstima i podigao četvrtasti sanduk. Sanduk je bio nebojen. Pravio ga sam sa ono malo alata što je trunuo iz dasaka u supi. Pognut pod tetron nesigurno je zakoradio niz drevne stepenice. Zaušavio se posle dva-dесet koraka. Nogom je odgurmo-šao i polozio Anu pod trešnju gde je maloši stojao.

Gledaj Ana. Spustio se na ko-leno. "Na mesec odlazak. Podmet-nu je jastuk pod njen ukočeni vrat i pomicao krovček udesno u pravcu kojim je sporu plovila žuta kugla. Šeo je prenesio težinu tela na zgrčene žake. Tako se osećao mnogo bolje.

Ana je opter sedela u rasklimanoj slanoj stolići sa izbledenim kapu-tom prebačenim preko uskih rame-nua razdragnata svežinom novog da-

na. Kao i obično ustala je rano i pomazući se štapom oštetila pod ra-skosnu krošnju stace trešnje. On je prišao da joj usnama dodirne čelo i upita kako se oseća. Zatim je ce-tišao tamo dole na ruku i zasuka-nih nogavica dugu tumarao po pli-čaku u potrazi za belukom. Birao je same one najlepše; nestvarni boja i oblike. Birao ih je dugu; svaki kameničić prevratio je u ruci, metio mu težinu i blagim milova-njem očnjavaju glatke površine. Slagao ih je u pličeni čak i ostavljao na kameni ploči poređ staze. Onda je još više podigao nogavice da može zagaziti dublje u susret na-tulom granju i počnelim panje-vima što su putovali ko za odakle, nošeni jakom vodenom strujom. On nije mogao izvaditi ključ iz džepa, otvoriti katanac i izvući svoj čamac skriveni negde ispod vrha. Nije mogao kao pravi sibari zavezati strel-đinove reke poređ velikih brodova. Zato se kretao samo do onih mesta gde mu nije pretula opasnost od podnuklih virova.

Nahvatana drva vezivao je uvek istim konopcem. Ana se smejala i govorila da ne mora koliko čuvati baji taj konopac. On ga ipak nije bacio. Pred svaki polazak izvlačio ga je iz stone fijoke u kuhinji i njime, dole na red, vezivao gomili dva. Posle roga sedao je da pre-dahne i zavije veliku cigaru. Od-

/ nastavak na sled. strani/

sećao ju je i osećanjem ponavljaо. Istog časa je saznao da nije bio u pravu kada je ocenjivao bežanje i obmanu. List i ta mala reč su ga trgle sa svojim značenjima. Počelo je da se razvedrava prvo u oku, kasnije negdje u grudima i tako redom. Ustvari, on je samo nadovezao nezadovoljstvo i obamlost sa svojom ravnodušnošću. To je sad pripisivao nemajući snage za nov početak. Počeo je da što više razmisli, pregazi pojmom o dosadi i sav bude unošenje u stvari i boje. Mu-čilo ga ono zapožajanje hlača u sunčevom sjaju. Šta je tu nedostajalo?

NINA KASIJAN

* * *

Ab, twoja bladna i vlažna kosa
u jeseni batte...
Jedva je takam.
Ne smem.

Dveće se pali i gasi
i verzulj na jabuku mireš.
Otpaci svetlosti
odloži gomjeni
svetlucajući ti u kori...

Ab, twoja bladna i vlažna kosa...

II

Ne, nikada nisam videla
toliko lisca koje pada
sa ceta i ramena dveće
na naše čelo i rame...

Ne nikada nisam tekala
toliko časova u nitru
pod blagim i crovim snegovima...

Oboje smo bili
nesenjem i teski
i lište je vejalo nad nama...
Toliko lište koje pada
nikada nisam videla...

III

Pred kapijom stojimo kao pavovi na selu
Niko me iz kuće ne doživa.
Dugo mogu ostati ovde
ili pobeti s tobom...

Ali mi smo nepomični...
Ne zoveš me, ne terai me od sebe...
Jesen vole svoje angažke, prije
po ulicama...

IV

Sunce nije dobro.
Nama je potreban blad.
Ne da se vidimo —
da budemo magla.

I urhove prstiju
misičaju te, možda
da izmerne očajanje na licu.

Treba da gledam u tebe
i da čitam... To je naš znak.
Mojim blagim violinama
ni drvo da ne zapuni.

PLAŠLJIVI LJUBAVNICI

Svaka godinje doba razvaja nas
jedno od drugog i bliži nas smrti.
Gledaj kako prolazi, gledaj kako opada
cvetne, klasje, lište, snegovi...

Naša velika ljubav
osta zatvorena u poljupcu
snovljeno našim usnima
kao mrtvi leptir u larci.

Svete sam blaga s nama! Živeli smo kao dva čudovitila
na mladim plećima naših godina.
Medom iz njihove koinice nežne
gojili smo svoju dušu i telo
a sada teglimo spor, parče po parče
providni vosak nekadašnjeg doma...

Ne, mi plašljivi ne bi smeli da volimo!
Plašljimo se na zemlji i onosveste na visine
pripitomimo patnju kao kućnog psa
za nadanje — otkucati srca si nam prekrati...
Gledaj kako prolazi, gledaj kako opada,
cvetne, klasje, lište, snegovi...
Svaka nas godinje doba razvaja
jedno od drugog i bliži nas smrti.

covecanstva

NEKIM KRITIČARIMA

*Givi mi čovek veli:
Neka stib kličel.*

*Hromi kaže: Pesniče
vodi me daljel!*

*Nemši sedi moj put:
Pevaj i za mene.*

*Slaboumní i klempaní:
Daj da shvatim ...*

*Lenji me tera:
Vet nedelju dana spavač*

*Grđili bi me tako
ko slagu nepostušnog
Celog mog života
Celog mog života*

ČEŽNJA

*Ljubavi moja
teško sidro
čvrsto me drži;
sve me boli:
uta — od čežnje
oci — od plata.*

*Vetar je pao —
— a možda ne,
ali je na nebi
sve postalo tibo
i bez snage
kao na potku.*

*Ne sanjane više
korake u snegu,
ni linijske tragove;
nema više cvetá
njihova duša
u popoljima počiva.*

*Samoto...
Ne pojavitjuješ se
ni vesti na saljeti.
Besljano čekam.
Da li si bio?
Da li potrojil još?*

CEKANJA

*Cekab, Trebalo je da dodu
Divovi lepi. Nisu došli.
O stari moj Rosenau
detinjstvo...*

*Kamije čekab da čujem
mnde glasova u vetrovima.
Ljubavi, bledob da ti budem
u pruim redovima.*

*Korake i pisma čekab
u selu, u sumi i u terdavi,
na ulici, na vratima, na prozoru,
u samoči...*

*Nijedan korak ne odjeknu.
Pusta ulica osta.
Ne pomeri se nijedna grana.
Cekab... Cekab.*

S rumunskog prevela Florika Šefan

NINA KASIJAN spada u mladu pesničku generaciju Rumunije. Debitovala je u literaturi uoči Drugog svetskog rata. Njene su pesme započele još 1944 godine. Do sada je objavila nekoliko zbirki i plakatnih stihova: »Živila godina devestosetnaestasta« (1949 godine), »Neustrašivi Nikas« (1959 god. — pesme za decu).

»Plakete stihova iz 1952—1954 ističu jednu raznovrsnu poziciju — ljubavni i borbeni, često svečani, nekiput komemorativnu, najčešće odnoseviju i odlučnu, sa lirskom diskrekcijom i sa tendencijama obezličavanja, često anegdotiku, a nekiput, bar prividno, pastelnu — kako je karakteristične ženve kritičar Savin Bratu.

U zbirci pesama »Godišnja doba« (1957 god.) iz koje donosimo ove stihove Nina Kasijan daje sintezu crta i stilina svoje poezije revalorizujući kroz ovu odlučnu kreaciju i ono što je bilo neodređeno i konfuzno u prethodnim zbirkama.

Pored poezije, Nina Kasijan se bavi muzikom, slikarstvom i prevodilačkim radom.

»Sada sedi i gleda izlazak sunca razmišljao je na okruglom belem kamenu. Voleo je što je siguran da ga Ana čeka. »Ona bi sedela sve dok se on ne vrati i niko je ne bi mogao ubediti da neće doći.« Ispravo se s ponosom u svim očima. »Da, Ana nikada nije sama pod trešnjom. A on? Ovog jutra imao je previše sreće. Našao je nekoliko kamenova modro plave boje. O, bice to dobro da onu aleju sa zumbulima. Ana će sa mnogo obrazdovanja. »Znala sam da će naći resiće. «I si uvek malazio sve ono što se meni dopada.«

Postala je kamenje na dasku ispred njenog nogu. Posle će preneti stolici uz aleju sa zumbulima i početi na ogradnju ivičnjak. Ana će kao i uvek smejati njegovoj nespremnosti. »Ne tako — ukorice ga — onaj kamen pored nogu meni tamo, malo dalje, a taj sto drži u ruci na njegovog mosta. On će poslušati. »Ona ima smisla za to setiće se.

Kada sve bude završeno setiće za sto, Ana će mu velikom kašikom izgrabitи čorbe. Ustvari on nije mnogo volio čorbu ali poštar je samo jednom mesečno donosi penziju. Ipak, Ana se nikada nije žalila da slabo jede. On je uvek molio da podele na jednakde delove ono što su imali. Ana bi pristajala ali svaki put ostavljalai mu je nesto od svog dela. Reiko su kupovali meso a kada ga je bilo tvrdila je da ga nerado jede. Strašno se nevirao, molio i silom gurao u tanjur njen parče mesu, ali ona ga ipak nije pojela. Sakrivala ga je u ostanu i opet davalu njemu. Branila se da je od učedene novca sama kupila meso. Dobro je znao da nije bilo učedene novca ali bilo je u zaludi preprijeti se zbog toga jer bi sigurno time povredio sjenu ljubav. U takvim slučajevima za vreme jele nagiio je ustajao od stola pod izgovorom da je jako žedan i odlazio u ostanu da naliže vode u zemljani bukal. Zapravo, brišao je oči dlanovima. »Ana je uvek sijajan drugi mislio je.

Onda je Ana prala sudove a on je trčao do ugla Velike ulice da kući novine. Ana je vočela da sluša kako on čita novine. Njio se najviše dopadao pri dnu novinske stranice.

strip o Paju Patku i njegovim sestricima. To je bilo prvo što je morao da joj pokaze. Radovala se kada bi malisâmin poslo za rukom da namasare ozbiljnog Paju Patka. »Zamisli da mi imamo takve nevaljalec govorila je. »Sigurno bi te svaki dan naliutili. Ti podesi na reku a oni odu za tobom da se okupaju. Sigurno bi se pladio zbog njih gleđala ga je uprino. »Oni bi se kupali a ti bi vikao da odu kući. Oh, ali bi bio ljudi! Možda bi pretio da će im isprati tur ili ih zaključati u pedrumu, što se smejala. »Njih ne bi bilo briga. Pratčakali bi se u vodi kao srebrne ribice. Ti bi drhtao od straha a njima će ništa ne bi smelo desiti. On je cetao. Najpre je bio ravnodušan. Onda je uspeša da ga uvuče u igru. »Eh, ti znaš da bi se bojao. Pokazao bih ja njima pretio je rukom.

»Da li si ubeden u to? Pitao je.

»Ne, nisam — rekao je. — Ne bih mogao da ih istučem samo bih strašno izgledao.«

»Ni to ne bi mogao. Tvrdila je.

»Da, ni to ne bih mogao. Priznao je.

Uveću skoro nikada nisu dugo sedeli. Oko osam sati legali su u krevet. Ana je vočela da legne ranu kako bi mogla ustat pred zoru. Jedno zimu do kasno u noć igrali su domina. Te domine kupili su još pre vendanja. »Ostaricemo — rekli su — i kad padne sneg to će nam biti jedina zabava. On je reiko dobijao partiju. Slabo je racunao, a Ana je igrala nepogrešivo. Uvek je

pitao kod koga je tako dobro naucila da igra.

»Možda ja nisam samo sa tobom igrala domine, — peckala ga je dobrodošlina.

»O znam, rekao je. Ti si bila veoma lepa devojka. Sigurno su mnogi mladići trčali za tobom.«

»To ti najbolji znaš, rekla je sa starom vatrom u očima. »Seti se sa mnom kako si me pratio drugom stronom ulice.«

Gledao je Anu i nije shvatio da je mrtva. »Probudi se Ana.« Ulvacija je za bladnu ruku. »A tu je svežje nego obiljan, pomislio je. Samo ga je čudilo što Ana danas povi piut nije ustala pre njega. »Morala je da postoji neki razlog, neki strašno važan razlog kad Ana tako dugo spava.«

»Mesec Ana, naš mesec odlazi zastavljeno se. Mrtva, mrtva, govorio je u zumbulima, staroj trešnji i nebu.

Počujbio je Anu i poklopcem prekrio sanduk. Nije smeo da ga zakuje. »Ona to ne bi podnela. Ona je sigurno ne bi podnela. Spustio je sanduk u ruku. »Moram tako učariti, Ana. Plakao je. »Oprosti Ana što moram tako uraditi.«

Zemlju je bacao brzo kao da se netko plasi. »Možda će on zakaniti mislio je. »Doci tu, veruj mi doći tu Ana. Sada više nemam potrebe da odlazim tamno dole, na reku. Klekao je pored humke. »Znaš, sada su sve ptice mrtve. Padživo je spasio čik na gradu žute zemlje. Onda je usao. Dohvatio je asov i počeo da kopar pored njene humke. »Ovo je za mene, Ana. Ne smes me grediti, Ana. Uvek si htela da budeš pod starom trešnjom. Ja te ne mogu ostaviti samu jer si verovala da će doći.«

Dragomir BOGDANOVIC

Alojz MAJETIC

O NAMA

pitana su sažetu
i trebalo bi deset tona klepsiđinog pijetska
za konaci spavostni rast
zasad je ipak stvar u tome
kako presaditi misao u razgovore
kad se pod rukom ima toplina
uzdrbale ženke nože
kako satnici obiljnost
pred poplavom djetinjarija
i kako zauvijek korzervirati sigurnost glasa
za sve stanice presudnosti i straba

slusnili smo polovinu ove vještine
a kad premjestimo glavu
u prsni
koš
bit ćemo najluda i najcerebralnija generacija

dansnja je tehnika slabokrvna
za ovu teškotniku operaciju
i mi u mono i dijalozima
evoluirano savladujemo ova pitanja

kad se umorimo
odlazimo u plesne dvorane
i ljubimo po zakonu
a katkad i protuzakonito

S RUKAMA U DŽEPOVIMA IDEM ULICOM

Za S. Poljančić

ne može se znati pisanja svake ljubavi
sunce je katkad i pomalo
tučno
tučno
čulosno
ulica nije dovoljno tjesnina
ramena su uvijek
presnika
kakvel unel imal ona!
oblaci su pobegli
oni uopće nemaju muškosti
oni su
filozofi
sa osnjenom spolnom snagom
kakve težine
život nije žala
mene su već jednom ubijali
ali oni mi nisu ne mogu
reklama mi prepili roaku dobru misao
ja sam ipak romanilac
samo to jedva i u pjesmi priznam
znas kako kuća blješti
znađe li ti kako je izgnuta crna
čudo kako svjetlost odmah umori
stepta mora da je diana stvar
tamo je ljubas zahata
učim za maturu izvode:
hiperbo
elipsa
parabola
ali časni moje riječi — ako mogu
izračunati putanje
ove
moje
ljubati
pomožite mil pomozite mil
nisam olajnik ali katkad zaista vitem